

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Ortaöğretim Genel Müdürlüğü

OSMANLI TÜRKÇESİ DERSİ
ÖĞRETİM PROGRAMI
10, 11 ve 12. Sınıflar

Ankara 2016

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	3
OSMANLI TÜRKÇESİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN GENEL AMAÇLARI.....	5
OSMANLI TÜRKÇESİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN ÖĞRENCİLERE KAZANDIRMAYI HEDEFLEDİĞİ BECERİLER	6
OSMANLI TÜRKÇESİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN ÖĞRENME-ÖĞRETME YAKLAŞIMI	7
OSMANLI TÜRKÇESİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI	8
OSMANLI TÜRKÇESİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN UYGULANMASINA İLİŞKİN AÇIKLAMALAR	9
OSMANLI TÜRKÇESİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN YAPISI	13
OSMANLI TÜRKÇESİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI ÜNİTE VE SÜRELERİ	15
OSMANLI TÜRKÇESİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI 10. SINIF ÜNİTE, KONU VE KAZANIMLARI	18
OSMANLI TÜRKÇESİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI 11. SINIF ÜNİTE, KONU VE KAZANIMLARI	23
OSMANLI TÜRKÇESİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI 12. SINIF ÜNİTE, KONU VE KAZANIMLARI	26

GİRİŞ

Dil ile oluşturulan kültürel ürünler; bir milletin tarihi, edebiyatı, dini, sanatı, hayat tarzı kısaca bizzat kendisidir. Bu nedenle her millet, dil ile oluşturulan kültür varlığının bütünü; dünü ve bugünüyle ortaya koymak, öğrenmek, korumak, değerlendirmek, araştırıp incelemek mecburiyetindedir. Türkçenin, Osmanlı Türkçesi adıyla anılan ve bu programa konu olan dönemini araştırıp incelemek hem dilimiz hem de kâinatı, bu dilin penceresinden algılayıp anlamlandıran milletimiz açısından son derece önemlidir.

Osmanlı Türkçesi, ecdadımızın bin yıla yakın bir süre kullandığı bir yazı dilidir. Bu yazı dili ile ecdadımız, millî kültürümüzü şekillendiren sayısız eser ortaya koymuştur. Osmanlı Türkçesi Dersi Öğretim Programı, bahsedilen bu büyük kültür birikimini, yazıldığı alfabeyle inceleyip değerlendirmenin yolunu açmayı hedeflemektedir.

Osmanlı Türkçesini öğretmekten maksat, eskiyi tekrar etmek değil; geçmişle, millî kültürle bağ kurmanın önünü açmak; bu yazı diliyle çağımıza taşınan millî, manevi, kültürel, estetik, sanatsal, insani birçok değeri edindirme fırsatı oluşturmaktır.

Bugünkü Türkiye Türkçesi, Türkçenin en güzel safhası ve en gelişmiş hâli kabul edilir. Dilimizin gelişip güzelleşerek bugünkü şeklini almasında Türkçe, Arapça ve Farsça unsurlarla şekillenen Osmanlı Türkçesinin büyük payı vardır. Bugünkü Türkiye Türkçesini “anne sütü” yapan bu süreci, adı geçen dönemin metinleri üzerinde değerlendirme imkânı sunabilmek, Osmanlı Türkçesi Dersi Programı'nın amaçları arasındadır.

İnsan, kelimelerle düşünür. O hâlde zengin bir kelime hazinesine sahip olmak, insanın hayal âlemini, düşünce dünyasını zenginleştirir, güzelleştirir, insanı zihinsel üretkenliğe ulaştırır. Osmanlı Türkçesi eğitiminin, kişilere zengin bir söz varlığı edinme imkânı doğuracağı muhakkaktır. İşte bu imkânı doğuracak olması da Osmanlı Türkçesi öğretiminin gerekliliğini ortaya koyar.

Her büyük dil gibi Türkçe de başka kültür ve medeniyetlerin dilinden özellikle Arapça ve Farsçadan etkilenmiştir. Ancak başka dillerden aldığı unsurları yerlileştirmiş, Türkçeye mal etmiştir. Türkçenin yabancı unsurları nasıl kendisine mal ettiğini ve böylelikle nasıl bir kültür ve medeniyet dili olduğunu gösterebilmek programın amaçları arasındadır.

Osmanlı Türkçesi Dersi Öğretim Programı'nın amaçlarından biri de öğrencileri yükseköğrenime hazırlamaktır. Arşiv ve kütüphanelerimizde hukuk, tıp, edebiyat, tarih, din, mimari, müzik gibi birçok alanda Osmanlı Türkçesiyle yazılmış binlerce eser, ilgililerini beklemektedir. Sözü edilen alanlarda çalışmak ve yetkin olabilmek için Osmanlı Türkçesi bilmek önemli bir gerekliliktir.

Osmanlı Türkçesini öğrenmek, milletimizin geleceği açısından da son derece önemlidir. Zira sağlam bir gelecek kurmak için köklü bir geçmişe sahip olmak gerektiği herkesçe kabul edilen bir husustur. Osmanlı Türkçesi bilmek, milletimizin geçmişini, millî kültürünün kaynaklarını ve özünü ortaya koymanın temel basamaklarından biridir. Bu nedenle Osmanlı Türkçesi öğretimi,

Türk kültür ve medeniyetine kapı açmanın yanında, geleceğin sağlam temeller üzerine kurulması için de gerekli bir eğitimidir.

Özetle Osmanlı Türkçesi Dersi Öğretim Programı'nın amacı, öğrencilere okuma, dinleme, konuşma ve yazma becerilerini kazandırarak Türkçeyi etkin kullanmanın yollarını göstermektir. Program, bu becerileri edindirmenin yanında ayrıca Yahya Kemal'in,

“Ne harâbî ne harâbâtîyim,
Kökü mâzide olan âtîyim.”

biçiminde ifade ettiği gibi geçmişle geleceği bütünleştirmiş, aydın nesiller yetiştirmeyi hedeflemektedir.

OSMANLI TÜRKÇESİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN GENEL AMAÇLARI

Osmanlı Türkçesi Dersi Öğretim Programı, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 2. maddesinde ifade edilen Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ile Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri esas alınarak hazırlanmıştır.

Bu programla öğrencilerin;

1. Türkçenin tarihî seyri içerisinde Osmanlı Türkçesinin yeri ve önemi hakkında bilgi sahibi olmaları,
2. Osmanlı Türkçesinin birlik ve beraberliği sağlayıcı bir unsur olduğunu kavramaları,
3. Osmanlı Türkçesinin dilimiz ve milletimiz açısından önemini kavramaları,
4. Osmanlı Türkçesi okuma kurallarını ses, kelime, kelime grubu, cümle ve metin düzeyinde uygulamaları,
5. Osmanlı Türkçesinin kendine özgü ses, yapı ve anlam özelliklerini kavramaları,
6. Osmanlı Türkçesiyle yazılmış eserleri tanımaları, okumaları ve anlamaları,
7. Türkçeyi doğru ve güzel kullanmada Osmanlı Türkçesinin rolünü açıklamaları,
8. Osmanlı Türkçesiyle harf, kelime ve cümle düzeyinde yazmaları,
9. Osmanlı Türkçesiyle yazılmış metinleri okuyarak kelime hazinelerini zenginleştirmeleri,
10. Hat çeşitlerini ve hat sanatını tanımaları,
11. Osmanlı Türkçesi alfabesinin estetik yönünü keşfetmeleri,
12. Osmanlı Türkçesinin günümüze taşıdığı büyük kültür mirasını sahiplenmeleri,
13. Osmanlı Türkçesinin; millî, manevi ve kültürel değerlerin aktarılmasındaki önemini kavramaları,
14. Osmanlı Türkçesi ile ilgili kavramları doğru ve yerinde kullanmaları,
15. Türkçe-Arapça-Farsça ilişkisini kavramaları,
16. Osmanlı Türkçesinin medeniyetimize etkilerini kavramaları,
17. Osmanlı Türkçesini öğrenmeye istekli olmaları amaçlanmaktadır.

OSMANLI TÜRKÇESİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN ÖĞRENCİLERE KAZANDIRMAYI HEDEFLEDİĞİ BECERİLER

Osmanlı Türkçesi Dersi Öğretim Programı'nda; okuma, yazma, konuşma ve dinleme becerileri bütünleştirici bir yaklaşımla ele alınmıştır. Öğrencilere kazandırılması planlanan öncelikli beceri, Osmanlı Türkçesiyle yazılmış eserleri okuma becerisidir. Bununla birlikte öğrencilere sınırlı ölçüde Osmanlı Türkçesiyle yazma becerisi edindirmek de amaçlanmıştır.

Okuma ve yazma becerilerinin yanı sıra Osmanlı Türkçesi Dersi Öğretim Programı'yla öğrencilere kazandırılması hedeflenen diğer beceriler aşağıda sunulmuştur:

1. Türkçeyi doğru, etkili ve güzel kullanma
2. Eleştirel ve analitik düşünme
3. İletişim
4. Problem çözme
5. Sorgulama
6. Araştırma
7. Bilgi teknolojilerini kullanma
8. Analiz-sentez yapma
9. İş birliği
10. Planlı çalışma
11. Lügat kullanma
12. Çıkarımda bulunma
13. Yorum yapma
14. Yaratıcı düşünme

OSMANLI TÜRKÇESİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN ÖĞRENME-ÖĞRETME YAKLAŞIMI

Öğrenme-öğretme sürecinde, programın, hedef, içerik, eğitim durumları ve değerlendirme gibi tüm öğeleri birbirleriyle bütünlük içinde ele alınmalıdır. Bu bakımdan öğrenme sürecinde öğrenci katılımına ve öğretmen rehberliğine ağırlık veren öğrenci merkezli yaklaşım benimsenmiştir. Öğrenci merkezli eğitimde ön bilgileri harekete geçirme, gelişim düzeyini dikkate alma, etkili iletişim kurma, anlamsal bağ kurma, uygulama ve değerlendirme çalışmalarına yer vermek önemli bir gerekliliktir.

Öğrenci merkezli yaklaşımda öğrenmeyi öğrenmek esastır. Her öğrenci öğrenebilir ancak öğrenme, farklı zamanda, farklı hızda ve farklı tarzda gerçekleşir. Bu nedenle öğretim etkinlikleri ve öğrenme ortamı düzenlenirken öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerinin farklılık gösterebileceği ve farklı öğrenme stilleri dikkate alınmalıdır. Öğretmen, bu farklılıkları tespit edebilmeli ve öğrencilerin farklı öğrenme ihtiyaçlarına cevap verebilmelidir.

Osmanlı Türkçesi öğretiminde içeriğin öğrencilerin seviyelerine göre yapılandırılması çok önemlidir. Çünkü gelişme sürecinin bütün aşamalarında öğrencilerin kendilerine özgü bir fikir yapısı ve olayları anlayış ve açıklayış biçimi vardır. Bu nedenle konuların işlenişlerini, öğrenme-öğretme yöntemlerini öğrencilerin zihinsel gelişim düzeyine göre ayarlamak ve öğretimde her bir öğrencinin çevresine bakış tarzını dikkate almak gerekmektedir.

Başarılı bir öğrenmenin gerçekleşebilmesi, öğretilenleri-öğrenilenleri tekrar etmeye ve pekiştirmeye bağlıdır. Öğrenme-öğretme sürecinde öğrenilenlerin unutulabileceği, yeni bilgilerin öğrenilmesinin zaman alacağı düşünülerek tekrar etme ve pekiştirme işlemine sıklıkla başvurulması gerekmektedir. Pekiştirmenin yapılacağı zamanlar dikkatli seçilmelidir. Pekiştireçler öğrencilerin anlayabileceği formda olmalı ve pekiştirme işlemi öğrenciye, amacına ulaşmakta olduğunu sezdirmelidir.

Öğrenme-öğretme sürecinde, toplumsal ihtiyaç ve ilişkilerin dil becerilerinin edinilmesinde etkin olduğunun hesaba katılması, öğrencilere Osmanlı Türkçesi öğrenmenin gerekliliğinin hissettirilmesi önemlidir. Böylece öğrenmenin anlamlı hâle getirilmesi, öğrencilerin öğrenmeye istekli olması sağlanabilir.

Öğrencinin ilgisini çekecek etkinlikler düzenlenmesi öğrencilerin motivasyonunu artıracaktır. Öğrencilerin öğrenme sürecine aktif olarak katılmasını kolaylaştıracak sınıf ortamlarının oluşturulması, bu ortamlar hazırlanırken öğrenci ve öğretmenin birlikte karar alması önemlidir. Eğitim teknolojilerinin özellikle görsel eğitim materyallerinin konu ve kazanım bütünlüğünde sınıf ortamına dâhil edilmesi, hem öğrenme isteğini artıracak hem de öğrenmeyi kolaylaştırmaya ve öğrenilenleri pekiştirmeye yarayacaktır.

Bu programın uygulanmasında öğretmen farklı öğrenme-öğretme stratejilerinden faydalanabilir. Kullanılabilecek öğrenme-öğretme stratejileri ile bu stratejilere ait yöntem ve teknikler belirlenirken kazanımların içeriği, öğrencilerin öğrenme ihtiyaçları, kazandırılması hedeflenen beceri, tutum ve değerler dikkate alınmalıdır.

OSMANLI TÜRKÇESİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI

Değerlendirme, öğrencilerin ne bildiği, neyi kavradığı ve eğitim deneyimleri sonunda neyi yapabildikleri hakkında farklı ve çeşitli kaynaklardan bilgi toplama ve bu bilgileri yorumlama sürecidir. Değerlendirmenin temel amacı, öğrenci başarısı ve gelişimi hakkında bilgi edinmek ve devam eden öğretme-öğrenme sürecine bu bilgilerden yararlanarak yön vermektir. Çeşitli ve çok sayıda ölçme aracı kullanılarak sistematik bir biçimde yapılan değerlendirmenin sonuçları, sadece not vermek için değil; öğrencilere performansları hakkında geri bildirim verme, öğrencileri gösterebilecekleri en üst performans seviyesine ulaştırmak için motive etme, öğretim etkinliklerinin ve öğretim programının etkililiğini belirleme amacıyla kullanılabilir.

Bu amaçlarla yapılan değerlendirme çalışmaları; öğrencilerin bireysel farklılıklarını dikkate almalı, öğrencilerin sürece katılımını sağlamalı, öğrencilere kendi öğrenmelerini nasıl geliştirebilecekleri konusunda yol göstermelidir. Değerlendirme çalışmalarının ve kullanılan ölçme araçlarının; programın temel amaçlarına hizmet eder nitelikte olmasına ve programda kazanılacak hedeflenen becerileri (eleştirel düşünme, yorum yapma, problem çözme vb.) kapsamına ve öğrencilerin mesleki yeterliliklerini (iletişim, takım çalışması becerileri vb.) desteklemesine dikkat edilmelidir.

Değerlendirme sürecinde kullanılacak ölçme araçları ve değerlendirme yaklaşımları, öğretim programı kazanımları ve bu kazanımların temsil ettiği bilişsel beceri düzeyi ile tutarlı olmalıdır. Osmanlı Türkçesi Öğretim Programı'nda, okuma ve yazma becerilerinin değerlendirilmesi önemli bir yer tutmaktadır. Hazırlanacak yazılı sınavlarda; okuma becerisinin değerlendirilmesinde, açık uçlu (kısa veya uzun cevaplı) ve çoktan seçmeli madde türleri; yazma becerisinin değerlendirilmesinde boşluk doldurma, kısa cevaplı ve uzun cevaplı madde türleri; kelime bilgisinin değerlendirilmesinde ise boşluk doldurma ve eşleştirme madde türleri kullanılabilir. Öğretim programı kazanımlarında yer alan ancak yazılı sınavlarla ölçülmesi mümkün olmayan psikomotor ve duyuşsal becerilerin değerlendirilmesinde, dereceli puanlama anahtarı veya derecelendirme ölçeği şeklinde tasarlanmış gözlem formlarından; bilişsel ve psikomotor becerilerin değerlendirilmesinde ise bireysel veya grup çalışması şeklinde tasarlanan proje ve performans çalışmalarından yararlanılabilir.

Değerlendirme sonrasında performansları hakkında verilen yapıcı geri bildirimler; öğrencilerin neyin önemli olduğunu, neyin öğretilmeye çalışıldığını ve hangi alanda gelişmek için çaba sarf etmeleri gerektiğini kavramalarını sağlayacaktır.

OSMANLI TÜRKÇESİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN UYGULANMASINA İLİŞKİN AÇIKLAMALAR

Osmanlı Türkçesi Dersi Öğretim Programı'nın uygulanması sırasında dikkat edilecek hususlar aşağıda sunulmuştur:

1. Osmanlı Türkçesi Dersi Öğretim Programı, Osmanlı Türkçesi Dersinin seçmeli ders olarak okutulduğu okul türlerinde 10. sınıf Temel Seviye, 11. sınıf Orta Seviye ve 12. sınıf İleri Seviye kabul edilerek uygulanmalıdır. Seçmeli ders olarak okutulduğu durumlarda; ders, hangi sınıf düzeyinde alınır alınmaz, Osmanlı Türkçesi öğretimine Temel Seviyeden başlanmalı ve program, bu aşamalılık gözetilerek uygulanmalıdır.

2. Programın amacına ulaşabilmesi ve öğrencilere programda belirtilen beceri ve değerlerin kazandırılabilmesi için öğretme-öğrenme sürecinde kullanılacak etkinlikler tasarlanırken çevre etkenleri, öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyi, ilgi, kabiliyet ve ihtiyaçları dikkate alınmalı ve farklı zekâ türlerine sahip öğrencilerin olabileceği göz önünde bulundurulmalıdır.

3. Konu anlatımında görsel materyallere yer verilmeli, bilgi ve iletişim teknolojileri etkin olarak kullanılmalıdır.

4. Öğretme-öğrenme sürecinde merak ve istek duygularını harekete geçirecek ilgi çekici, özendirici, mizahi (belgesel, karikatür, fıkra, oyun vb.) etkinlikler ve eğitim materyalleri kullanılmalıdır.

5. Yazdıklarını ve okuduklarını çevresindekilerle paylaşmak, yaptıklarını sergilemek, bilişim teknolojilerini kullanarak çeşitli ürünler ortaya koymak; çevredeki cami, çeşme, mezar taşı kitabelerinin fotoğrafını çekip bunları değerlendirmek gibi etkinliklere yer verilmelidir.

6. Ünite sonlarında -yapısı gereği 5. üniteler hariç-, ünite konularını destekleyen okuma metinlerine veya ünite anlatılanları uygulamaya yönelik cümle ve metin düzeyinde örnekler yer verilmeli ancak bu örneklerin sadece o aşamaya kadar aktarılmış konu ve kuralları içermesine özen gösterilmelidir.

7. Öğrencilerin Osmanlı Türkçesi ürünlerini yerinde görmelerini sağlamak amacıyla -varsa- yakın çevredeki mekânlara (arşiv, kütüphane, mezarlık, müze, cami, çeşme vb.) ziyaret gerçekleştirilmelidir.

8. Osmanlı Türkçesiyle yazılmış eserlere her an ulaşamayacağı göz önünde bulundurularak ders kitabının sonunda, edinilen becerilerin pekiştirilmesini sağlamak amacıyla çok sayıda etkinliğe ve programda belirtilen niteliklere sahip okuma metinlerine/materyallerine yer verilmelidir.

9. Konu ve kazanımlarla ilişkilendirilerek Osmanlı Türkçesini öğrenmenin kolay olduğunu sezdirebilecek ve öğrencileri öğrenmeye istekli hâle getirebilecek bilgi, çalışma ve etkinliklere yer verilmelidir. Konuyla ilgili örnekler aşağıda sunulmuştur:

a) Alanında söz sahibi aydınların Osmanlı Türkçesini öğrenmenin kolaylığını dile getirdikleri görüşlerine yer verilebilir.

b) Osmanlı Türkçesi alfabesiyle yazılmış birkaç kelimenin (baba, bak, dede, nene, bu, bü-yük, kim, bilim vb.) harfleri, yeni Türk alfabesindeki karşılıklarıyla eşleştirilip verilerek öğrencilerden bu kelimeleri okuması istenebilir.

c) Hazır bulunuşluğu uygun olan (Kur'an harflerini tanıyan) öğrencilerin birkaç yeni harf ve kural öğrendikten sonra basit kelime ve cümleleri okuyabileceği vurgulanabilir.

10. Ders işlenişinde, Arapça ve Farsça unsurlara ilişkin ilk okumalar öğretmen rehberliğinde yapılmalıdır. Gerektiği zaman Türkçe-Arapça-Farsça karşılaştırmalarına yer verilmeli; bu karşılaştırmalar yapılırken Türkçeden, Arapça ve Farsçaya geçen unsurlara da değinilmelidir. Arapça ve Farsça asıllı unsurlar konusuna ilk defa değinildiğinde öğrencilerin hazır bulunuşlukları dikkate alınarak hareketler tanıtılabilir.

11. Arapça ve Farsça haricindeki dillerden Türkçeye geçen kelimelerin, Türkçedeki telaffuzu esas alınarak yazılıp okunduğu az sayıda örnek verilerek belirtilmelidir.

12. 11. sınıftan itibaren örnek kelime ve cümleler, konu içerikleri göz önünde bulundurularak rika hattıyla -özgün biçimlerinin kopyası kullanılacak eserler hariç- verilmelidir.

13. Osmanlı Türkçesi öğretiminde kalıcı öğrenmeler gerçekleştirebilmek için kavramsal ifadelerden daha çok işlevsel süreçlere ağırlık verilmesi gereklidir. Öğrenci, belirli kuralları ezberlemek yerine öğrendiklerini anlamaya ve uygun ortamlarda kullanmaya; yeni edindiği bilgi, beceri ve tutumları farklı durumlarda ve problemlerde uygulamaya yöneltilmelidir. Bu anlayış gereğince öğrenme-öğretme içerikleri hazırlanırken uygulamaya yönelik düzenlemeler yapılmalı ve araştırma, inceleme, gezi, gözlem tarzındaki öğretim yöntem ve tekniklerine yer verilmelidir.

14. Osmanlı Türkçesinde ünlüleri gösteren harfler (elif, vav, he, ye), ünsüzlerin işaretlemesinde de kullanılmaktadır. Bu nedenle hem ünsüzleri gösterdikleri şekilleriyle bir farklılık oluşturmak hem de adlandırılması ve tanınmasında öğrencilere kolaylık sağlamak amacıyla söz konusu harflerin ünlülerin işaretlenmesinde kullanıldığında "okutucu" tabiriyle anılması uygun görülmüştür.

Ders Kitabı Hazırlanırken Metin Seçiminde Dikkat Edilecek Hususlar:

a) Öğrenme-öğretme sürecinde, ünite ve kazanımlarla ilişkilendirilerek öğrencilere millî, manevi, insani, kültürel, evrensel değerleri fark ettirmek ve aktarmak amacıyla aşağıdaki tabloda belirlenmiş değerleri ve bu değerlere ilişkin örnek konu başlıklarını içeren metinlere yer verilmelidir.

Değerler	Konu Başlıkları
Adalet	Doğruluk Kul Hakkına Riayet
Ahlak	Edepli Olma Sözünde Durma İyilik ve Cömertlik
Toplum ve aile	Aile Birliği Fedakârlık Kardeşlik Merhamet Samimiyet Selamlaşma Şefkat Vefakâr Olma Yardımlaşma
Alçak gönüllülük	Mütevazı Olma
İktisat, kanaat, şükür	Tutumlu ve Kanaatkâr Olma Nimete Şükür
İnanç-ibadet	Allah'a İman Ahiret İnancı Kur'an'a İman Kulluk Dua Maddi ve Manevi Temizlik
Öz güven	Topluluk Önünde Konuşma
Sabır	Sabırlı Olma Tahammül
Saygı	Anne ve Babaya Hürmet
Sevgi	Allah Sevgisi Peygamber Sevgisi Din Sevgisi Hakikat Sevgisi Bayrak Sevgisi Dil Sevgisi
Vatan-millet sevgisi	Millî Birlik ve Beraberlik Şehitlik Tarihî Mirasa Duyarlılık

10, 11 ve 12. sınıflarda yer alacak metinlerde söz konusu değerler işlenirken tabloda her bir değere karşılık gelen örnek konu başlıklarından yararlanılmalıdır. Her bir sınıf düzeyinde farklı konu başlıklarına yer verilmesine dikkat edilmeli, bir sınıf düzeyinde, içeriği aynı olan en fazla iki metin bulunmalıdır.

- b) Metinler verilirken kolaydan zora doğru bir sıra takip edilmelidir.
- c) Metinler, öğrencilerin sınıf ve yaş seviyelerine uygun olmalıdır.
- ç) Edebî, tarihî, dinî ve ahlaki metinler verilmelidir.
- d) Öğrencilerin ilgisini çekebilecek şiir, hikâye, atasözü, fıkra, kıssa, hatıra, biyografi, mektup gibi eğitici-öğretici nitelikli metinlerin yanı sıra harita, poster, afiş, davetiye gibi materyallere de yer verilmelidir.
- e) Metinlerin uzunluğu, ders işleme süreci ve ünitelerde planlanan ders saati dikkate alınarak belirlenmeli, -hazırlanacak kitabın boyutu esas olmak koşuluyla- metinler en fazla üç sayfa olmalıdır.
- f) Dil yönüyle sade ve anlaşılması kolay metinler tercih edilmelidir.
- g) Ders kitabına alınacak metinler, Osmanlı Türkçesi alfabesinin kullanıldığı dönemlere ait olmalıdır.

OSMANLI TÜRKÇESİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN YAPISI

Osmanlı Türkçesi Dersi Öğretim Programında; kolaydan zora doğru bir sıralama takip edilmesi, hızlı, kalıcı ve kolay bir öğrenme sağlanması amaçlanmıştır. Program, Osmanlı Türkçesiyle ilgili bilgi ve becerilerin gereklilik ve önem sırası da dikkate alınarak ardışık ve aşamalı olarak yapılandırılmıştır.

Her sınıf düzeyinin aynı numaralı üniteleri, öğrenmede derinlik ve genişlik sağlamak amacıyla tematik olarak birbiriyle ilişkilendirilmiştir.

Birinci ünitelerin kazanımları, “Osmanlı Türkçesine giriş” teması çerçevesinde belirlenmiştir. Bu tema çerçevesinde; 10. sınıf düzeyinde Osmanlı Türkçesinin tanıtılmasına ve öğrenilmesinin gerekliliğine, 11. sınıf düzeyinde Türkçenin Arapça ve Farsçayla ilişkilerine, 12. sınıf düzeyinde Osmanlı Türkçesinin günümüze bakan yönünü belirlemeye ve Osmanlı Türkçesi eserlerine ilişkin kazanımlar yer almaktadır.

İkinci ünitelerin teması, “alfabe”dir. Bu ünitelerde, Osmanlı Türkçesi alfabesi ve bu alfabenin değişik biçimleriyle (hat çeşitleri) ilgili kazanımlar yer almaktadır. Kazanımlar, öğrencilerin Osmanlı Türkçesi alfabesiyle (matbu ve rika) ilgili yeterliliklerini geliştirmeyi hedeflemektedir. 10. sınıf düzeyinde Osmanlı Türkçesi alfabesindeki matbu harflerle ilgili kazanımlar, 11. sınıf düzeyinde rika harfleriyle ilgili kazanımlar, 12. sınıf düzeyinde ise diğer yazı çeşitleriyle ilgili kazanımlar yer almaktadır. Osmanlı Türkçesi alfabesiyle direkt ilgili bazı konulara ait (harflerin sayı değerleri, çeviri yazı sistemi) kazanımlar da bu tema etrafında toplanmıştır.

Üçüncü ünitelerin kazanımları, “okuma kuralları” teması çerçevesinde tasarlanmış ve bu ünitelerde Osmanlı Türkçesi metinlerini okumaya ilişkin kazanımlara yer verilmiştir. Bu ünitelerin kazanımlarıyla; kelime, cümle ve metin düzeyinde okuma becerisi edindirmek hedeflenmektedir. 10. sınıf düzeyinde Türkçe kelimeleri okuma kurallarıyla ilgili kazanımlar, 11 ve 12. sınıf düzeyinde ise Arapça ve Farsça asıllı Türkçeleşmiş kelimeleri tanıma ve okumaya ilişkin kazanımlar yer almaktadır.

Dördüncü ünitelerin kazanımları, “tamamlayıcı bilgiler” teması etrafında belirlenmiştir. Bu ünitelerin kazanımlarıyla; Osmanlı Türkçesinin söz varlığını tanıtmak, okumayı kolaylaştırmak, okuma sırasında karşılaşılabilecek güçlükleri gidermek hedeflenmiştir. 10. sınıf düzeyinde kef harfi, ünsüzlerde kalınlık-incelik (ünlü ünsüz uyumu), Türkçe ekler ve Arapça-Farsça asıllı kelimeler; 11. sınıf düzeyinde tamlamalar ve kelimelerde nicelik; 12. sınıf düzeyinde ise takvim bilgisi, sayılar ve Arapça-Farsça asıllı kalıplaşmış ifadelerle ilgili kazanımlara yer verilmiştir.

Beşinci ünitelerin teması, “metin okuma”dır. Bu ünitelerde yer verilen kazanımlarla okumayı, hızlı ve etkin bir hâle getirmek ve önceki aşamalarda edinilen beceri ve yeterliliklerin uygulanabileceği bir alan oluşturmak hedeflenmiştir. 10. sınıf düzeyinde matbu, 11. sınıf düzeyinde rika ve 12. sınıf düzeyinde nesih (matbu), rika, sülüs, talik, kûfi, divani yazı çeşitlerini tanımaya veya okumaya yönelik kazanımlar bulunmaktadır.

Altıncı ve son ünitelerin teması, “yazma çalışmaları”dır. Bu ünitelerde, Osmanlı Türkçesi alfabesiyle yazma becerisi edindirmeye yönelik kazanımlar bulunmaktadır. Bu kazanımlarla öğrencilerin; harf, kelime ve cümle düzeyinde Osmanlı Türkçesini sınırlı ölçüde yazma becerisine sahip olmaları amaçlanmıştır. 10. sınıf düzeyinde matbu harflerle harf, kelime ve cümle yazma, 11 ve 12. sınıf düzeyinde ise el yazısıyla (rika) harf, kelime ve cümle yazma çalışmalarına ilişkin kazanımlar yer almaktadır.

Programın hazırlanmasında ünite temelli yaklaşım esas alınmıştır. Programda, her bir seviyede, aynı tema çerçevesinde oluşturulan altı ünite yer almaktadır. Ünite başlıklarının altında, ilgili ünitenin işlenişi sırasında dikkat edilmesi gereken hususlar belirtilmiştir. Programda kazanımlar, sınıf düzeyi, ünite numarası, konu numarası ve kazanım numarası esas alınarak numaralandırılmıştır. Kazanımlara ilişkin açıklamalar, sınırlamalar veya uyarılar kazanımı takip eden satırda italik yazı karakteriyle ifade edilmiştir.

Kazanımların yapısı aşağıda şematik olarak gösterilmiştir.

Sınıf Düzeyi	Ünite no.	Konu no.	Kazanım no.	Kazanım ifadesi	Kazanım Açıklaması
--------------	-----------	----------	-------------	-----------------	--------------------

10.1.4.1

Osmanlı Türkçesinin tarihî gelişimini açıklar.

Osmanlı Türkçesinin tarihî gelişimi verilirken kronolojik bir sıra takip edilmelidir

**OSMANLI TÜRKÇESİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI
ÜNİTE VE SÜRELERİ**

Osmanlı Türkçesi Dersi Öğretim Programı'nın; 10, 11 ve 12. sınıf düzeylerinde yer alan üniteleri ile kazanım sayıları, ders saati sayıları ve her bir üniteye ayrılan ders saatlerinin toplam ders saatine oranı aşağıdaki tablolarda sunulmuştur:

10. SINIF

ÜNİTELER	KAZANIM SAYILARI	SÜRE / DERS SAATİ	ORANI (%)
Osmanlı Türkçesini Tanıyalım	5	4	6
Osmanlı Türkçesi Alfabetesi (Matbu)	5	6	8
Türkçe Kelimelerin Okunuşu	10	8	11
Okumaya Yardımcı Esaslar	5	8	11
Osmanlı Türkçesiyle Yazılmış Kolay Metinler	4	38	53
Harf, Kelime ve Cümle Yazma (Matbu)	4	8	11
TOPLAM	33	72	100

11. SINIF

ÜNİTELER	KAZANIM SAYILARI	SÜRE/ DERS SAATİ	ORANI (%)
Zengin Bir Dil: Osmanlı Türkçesi	7	6	8
Osmanlı Türkçesinde El Yazısı (Rika)	3	6	8
Türkçeleşmiş Arapça ve Farsça Kelimelerin Okunuşu	8	10	14
Osmanlı Türkçesinde Arapça-Farsça Kelime Grupları ve Kemiyet	7	10	14
Osmanlı Türkçesinde El Yazısı (Rika) Metinler	5	32	45
Harf, Kelime ve Cümle Yazma (Rika)	4	8	11
TOPLAM	34	72	100

12. SINIF

ÜNİTELER	KAZANIM SAYILARI	SÜRE/ DERS SAATİ	ORANI (%)
Osmanlı Türkçesinin Medeniyetimizdeki İzleri	6	6	8
Hat Çeşitleri, Çeviri Yazı Sistemi ve Harflerin Sayı Değerleri (Ebcet)	4	6	8
Türkçeleşmiş Arapça ve Farsça Kelimelerin Okunuşu	5	10	14
Takvim Bilgisi, Sayılar, Kalıplaşmış İfadeler	6	10	14
Osmanlı Türkçesiyle Yazılmış Eserler ve Hat Sanatı Örnekleri	14	32	45
Rika Hattıyla Osmanlı Türkçesi Yazma	3	8	11
TOPLAM	38	72	100

OSMANLI TÜRKÇESİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI 10. SINIF ÜNİTE, KONU VE KAZANIMLARI

10.1. OSMANLI TÜRKÇESİNİ TANIYALIM

10.1.1. Osmanlı Türkçesi ve Türkçe

10.1.1.1. Türkçe-Osmanlı Türkçesi ilişkisini açıklar.

- Osmanlı Türkçesinin Kur'an alfabesini temel alan bir yazı dili olduğu vurgulanmalıdır.*
- Osmanlı Türkçesi ve Osmanlıca tabirlerinin Türkçenin dönemlerinden birini adlandırmak için kullanıldığı belirtilmelidir.*
- Osmanlı Türkçesinin yabancı dil olmadığı belirtilmelidir.*

10.1.2. Niçin Osmanlı Türkçesi Öğreniyoruz?

10.1.2.1. Osmanlı Türkçesini öğrenmenin gerekliliğini açıklar.

- Osmanlı Türkçesinin geçmişle gelecek arasında kültürel bağ kurduğu, atalarımızın yüzyıllar boyunca ortaya koydukları kültürel eserlere doğrudan ulaşmanın yolu olduğu gibi gerekçelerle belirtilmelidir.*
- Osmanlı Türkçesini öğrenmenin, mevcut söz varlığını zenginleştirileceği vurgulanmalıdır.*
- Osmanlı Türkçesinin millî ve manevi değerlerimizin taşıyıcısı olduğu belirtilmelidir.*

10.1.3. Osmanlı Türkçesinin Günümüzdeki Yeri

10.1.3.1. Osmanlı Türkçesi ile ortaya konulmuş kültür varlıklarına örnekler verir.

- Osmanlı Türkçesi ile yazılmış çeşitli eserler (bilimsel eserler, kitabeler, levhalar, klasik eserler, yazma eserler, projeler, sanat eserleri vb.) örnek olarak verilmeli ve öğrenciler, yakın çevreden Osmanlı Türkçesi ile yazılmış eser örnekleri bulmaları konusunda teşvik edilmelidir.*
- Osmanlı Türkçesi ile ortaya konulmuş kültür varlıklarına sahip çıkılması gerektiği vurgulanmalıdır.*

10.1.3.2. Osmanlı Türkçesinin günümüzdeki kullanım alanlarını açıklar.

- Osmanlı Türkçesi ile ortaya konulmuş eserlerin büyük bir inceleme ve araştırma sahası oluşturduğuna ve Osmanlı Türkçesi bilenlerin çalışabilecekleri alanlara değinilmelidir.*
- Yakın ve uzak çevrede Osmanlı Türkçesiyle yazılmış eserlerle karşılaşabileceği vurgulanmalıdır.*
- Osmanlı Türkçesi alfabesinin hat sanatında kullanıldığı belirtilmeli ve bu sanata ilişkin örneklere yer verilmelidir.*

10.1.4. Osmanlı Türkçesinin Tarihî Seyri

10.1.4.1. Osmanlı Türkçesinin tarihî gelişimini açıklar.

Osmanlı Türkçesinin tarihî gelişimi verilirken kronolojik bir sıra takip edilmelidir.

10.2. OSMANLI TÜRKÇESİ ALFABESİ (MATBU)

Bu ünite konu anlatımlarında tablolardan yararlanılmalıdır.

10.2.1. Osmanlı Türkçesi Alfabeti

10.2.1.1. Osmanlı Türkçesi alfabesindeki matbu harfleri adlarıyla okur.

a) Harfler tanıtılırken öğrencilerin hazır bulunuşluluk düzeyi dikkate alınmalıdır.

b) Tanıtılan harflerin Kur'an ile ilgisine dikkat çekilerek mukaddesata hürmet değerine yer verilmelidir.

10.2.1.2. Osmanlı Türkçesi alfabesini Kur'an alfabesiyle karşılaştırır.

Alfabeler karşılaştırılırken öğrencilerin hazır bulunuşluluk düzeyi dikkate alınmalıdır.

10.2.2. Harflerin Birleşme Durumları

10.2.2.1. Harflerin; kelimenin başında, ortasında ve sonunda aldıkları şekilleri tanır.

10.2.2.2. Kendinden sonraki harflere birleşmeyen harfleri ayırt eder.

10.2.3. Rakamlar ve Noktalama İşaretleri

10.2.3.1. Rakamları ve noktalama işaretlerini tanır.

a) Rakamların soldan sağa doğru yazılıp okunduğu vurgulanmalıdır.

b) Tarihlerin, rakamlarla yazılışı gösterilmelidir.

c) Noktalama işaretlerinden nokta, virgül, noktalı virgül ve soru işaretine yer verilmelidir.

10.3. TÜRKÇE KELİMELERİN OKUNUŞU

Ünite konuları işlenirken;

a) Örnek kelimeler tablolar oluşturularak verilmeli,

b) Kelime örnekleri verilirken kolaydan zora doğru bir sıra takip edilmeli,

c) Okutucu harflerin terk edildiği hece ve kelimelere yer verilmeli,

d) "Yazılışları aynı, okunuşları farklı" kelime örnekleri okutulmalı,

e) Konular cümle örnekleriyle desteklenmeli ancak örnek cümleler henüz aktarılmamış kuralları içermemelidir.

10.3.1. Osmanlı Türkçesinde Okutucu Harfler

10.3.1.1. Kelime içindeki okutucu harfleri ünlü karşılıklarıyla okur.

10.3.1.2. Okutucu harflerin kendi sesleriyle okunabileceğini kavrar.

10.3.2. "Elif Okutucusu" ve "A" Sesi

10.3.2.1. Elif okutucusuyla ilgili okuma kurallarını kavrar.

10.3.2.2. Elif okutucusuyla gösterilen sesleri okur.

Elif harfinin "a" sesiyle okunduğu örnekler verilmelidir.

10.3.3. “He Okutucusu” ve “E, A” Sesleri

10.3.3.1. He okutucusuyla ilgili okuma kurallarını kavrar.

10.3.3.2. He okutucusuyla gösterilen sesleri okur.

Elif harfinin “e” sesiyle okunduğu örneklere de yer verilmelidir.

10.3.4. “Vav Okutucusu” ve “O, Ö, U, Ü” Sesleri

10.3.4.1. Vav okutucusuyla ilgili okuma kurallarını kavrar.

10.3.4.2. Vav okutucusuyla gösterilen sesleri okur.

10.3.5. “Ye Okutucusu” ve “I, İ” Sesleri

10.3.5.1. Ye okutucusuyla ilgili okuma kurallarını kavrar.

10.3.5.2. Ye okutucusuyla gösterilen sesleri okur.

10.4. OKUMAYA YARDIMCI ESASLAR

Ünite konuları işlenirken;

a) Örnek kelimeler tablolar oluşturularak verilmeli,

b) Konular cümle örnekleriyle desteklenmeli ancak örnek cümleler henüz aktarılmamış kuralları içermemelidir.

10.4.1. Osmanlı Türkçesinde Kef Harfinin Okunuşu

10.4.1.1. Kef harfinin “k, g, ğ, n, v, y” seslerine karşılık geldiğini kavrar.

a) Örnek kelimeler verilirken kef harfinin yazımındaki şekil değişiklikleri gösterilmelidir.

b) Kef harfinin ses özelliklerine göre adlandırılışları belirtilmelidir.

c) Kef harfiyle işaretlenen “nazal n” sesinin söyleniş özelliğine dikkat çekilmelidir.

10.4.2. Ünsüzlerin Okunuşunda Kalınlık ve İncelik

10.4.2.1. Osmanlı Türkçesinde kalın ve ince karşılığı olan ünsüzleri okur.

a) “Tı (d-t), sad, gayın (g-ğ), kaf, hı” harflerinin kalın ve “te, dal, sin, kef, gef (g-ğ), he” harflerinin ince ünsüzleri karşıladığı vurgulanmalıdır.

b) Uygun örnek kelimelerle (öykü-uyku, top-tüp, eğri-ağrı, yük-yok, dış-diş, sus-süs vb.) incelik ve kalınlık gözetilerek okuma çalışmaları yapılmalıdır.

10.4.3. Eklerin Okunuşu

10.4.3.1. Osmanlı Türkçesi alfabesiyle yazılmış ekleri okur.

a) Eklerle ilgili ayrıntılara (adı, işlevi, çeşitleri vb.) girilmemeli; ekler örnek kelime ve cümleler üzerinde okutulmalıdır.

b) Yazımı klişeleşmiş olan ve yazımında okutucu harf kullanılmayan eklerin okunması sağlanmalıdır.

10.4.4. Arapça ve Farsça Asıllı Türkçeleşmiş Kelimelerin Okunuşu

10.4.4.1. Arapça ve Farsça asıllı Türkçeleşmiş kelime örneklerini okur.

a) Kavramsal açıklamalara yer verilmemeli; örnek kelimeler, okuma inceliklerine dikkat çekilerek okutulmalıdır.

b) Yazımında “hemze, şedde, tenvin, vav-ı ma’dule, elif-i maksure” kullanılan kelime örneklerine de yer verilmelidir.

c) Az sayıda, yaygın kullanılan Arapça ve Farsça yapılı tamlama örnekleri okutulmalıdır.

10.4.4.2. Türkçe asıllı kelimelerde kullanılmayan harfleri tanıır.

10.5. OSMANLI TÜRKÇESİYLE YAZILMIŞ KOLAY METİNLER

Bu ünitenin işlenişinde farklı okuma (sesli, sessiz, paylaşarak okuma vb.) ve dinleme/ izleme (katılımsız, eleştirel, seçici vb.) teknikleri kullanılmalıdır.

10.5.1. Seçme Okuma Metinleri

10.5.1.1. Osmanlı Türkçesiyle yazılmış matbu metinleri okur.

a) Okuma hızının artırılmasına yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

b) Osmanlı Türkçesiyle yazılmış eserlere ilgiyi artırmak ve öğrencilerde bu eserleri okumaya istek uyandırmak amacıyla matbu harflerle yazılmış kitaplar okunmasına ilişkin yönlendirmeler yapılmalıdır.

10.5.1.2. Osmanlı Türkçesiyle yazılmış metinleri içerik bakımından değerlendirir.

Okunan metinleri anlamaya yönelik (metnin konusunu, ana fikrini, metindeki yardımcı fikirleri, içerdiği kültürel öğeleri ve değerleri bulma vb.) çalışmalara yer verilmelidir.

10.5.1.3. Osmanlı Türkçesi lügati kullanır.

Söz varlığını zenginleştirmek amacıyla Osmanlı Türkçesi lügati kullanma becerisini kazandırmaya yönelik çalışmalara yer verilmelidir.

10.5.1.4. Osmanlı Türkçesiyle yazılmış metinleri okumaya istek duyar.

Öğrenciler, matbu harflerle yazılmış müstakil eserler bulmaları ve bu eserlerden bazı bölümleri seçip sınıfta okumaları konusunda teşvik edilmelidir.

10.6. HARF, KELİME VE CÜMLE YAZMA (MATBU)

10.6.1. Osmanlı Türkçesi Alfabesindeki Matbu Harfleri Yazma

10.6.1.1. Osmanlı Türkçesi alfabesindeki matbu harfleri yazar.

Yazma çalışmalarında gölgeli yazı yöntemi kullanılmalıdır.

10.6.2. Matbu Harflerle Kelime ve Cümle Yazma

10.6.2.1. Türkçe kelimeleri Osmanlı Türkçesiyle yazar.

Yazımı kolay kelime örnekleri gölgeli yazıyla verilerek yazdırılmalıdır.

10.6.2.2. Osmanlı Türkçesi alfabesiyle yazma çalışmaları yapar.

a) Basit kelime ve cümle örnekleriyle bakarak yazma çalışmaları yaptırılır.

b) Yakın çevredeki kişi, yer ve nesne isimlerinin yazılması sağlanmalıdır.

10.6.2.3. Osmanlı Türkçesi alfabesindeki estetik yönü fark eder.

Hat sanatından seçkin örneklerle yer verilerek, bunların estetik yönlerine (yazılan sözün güzelliği, harflerin dizilişi ve uyumu, derinlik, zarafet, renklerin uyumu vb.) ilişkin görüş bildirilmesi sağlanmalıdır.

OSMANLI TÜRKÇESİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI 11. SINIF ÜNİTE, KONU VE KAZANIMLARI

11.1. ZENGİN BİR DİL: OSMANLI TÜRKÇESİ

11.1.1. Osmanlı Türkçesinin Zenginliği

- 11.1.1.1. Arapça ve Farsça kelimelerin Türkçeye geçiş sebeplerini açıklar.
- 11.1.1.2. Arapça ve Farsça asıllı kelimelerin Türkçeyi zenginleştirdiğini kavrar.

11.1.2. Arapça ve Farsça Asıllı Kelimelerin Türkçeleşmesi

- 11.1.2.1. Türkçenin, Arapça ve Farsça kelimeleri yerlileştirdiğini örneklerle açıklar.
Arapça ve Farsça asıllı kelimelerde meydana gelen ses değişikliklerine değinilmelidir.
- 11.1.2.2. Metinlerdeki Arapça ve Farsça asıllı Türkçeleşmiş kelimeleri ayırt eder.

11.1.3. Türkçeleşmiş Arapça ve Farsça Kelimelerin Kullanımı

- 11.1.3.1. Metinlerdeki Arapça ve Farsça asıllı kelimeleri ayırt eder.
Örnek metin olarak Mehmet Âkif Ersoy'un Çanakkale Şehitleri'ne adlı şiirinden bölümler verilmelidir.
- 11.1.3.2. Arapça ve Farsça asıllı kelimelerin anlamlarını sözlükten bulur.
İstiklal Marşı'nda geçen Arapça ve Farsça asıllı kelimelerin anlamlarının araştırılması sağlanmalıdır.
- 11.1.3.3. Günlük hayatta kullanılan Arapça ve Farsça asıllı kelimelere örnekler verir.

11.2. OSMANLI TÜRKÇESİNDE EL YAZISI (RİKA)

Ünite konuları işlenirken örnek harf ve kelimeleri vermek için tablolar oluşturulmalıdır.

11.2.1. Rika Hattı

- 11.2.1.1. Osmanlı Türkçesi alfabesindeki rika harfleri adlarıyla okur.
a) Rika harfleri, matbu harflerle karşılaştırılarak rika harflerindeki şekil değişikliklerinin fark edilmesi sağlanmalıdır.
b) Rakamların rika hattıyla yazımına yer verilmelidir.
- 11.2.1.2. Rika harflerinin kelime başında, ortasında ve sonunda aldıkları şekilleri tanıır.

11.2.2. Rika Yazıları Okuma

- 11.2.2.1. Rika hattıyla yazılmış kelime, cümle ve metin örneklerini okur.
Rika metinlerin kolay okunmasını sağlamak amacıyla rika hatlı cümle ve metin örneklerinden bir kısmının matbu harflerle yazılmış biçimleri de verilmelidir.

11.3. TÜRKÇELEŞMİŞ ARAPÇA VE FARŞÇA KELİMELERİN OKUNUŞU

Ünite konuları verilirken;

- a) Örnek kelimeleri vermek için tablolardan yararlanılmalı,
- b) Konular, içinde örnek kelimelerin geçtiği cümlelerle desteklenmeli,
- c) Anlamı bilinmeyen kelimelerle ilgili lügat çalışması yaptırılmalıdır.

11.3.1. Osmanlı Türkçesinde Arapça Asıllı Kelimeler

- 11.3.1.1. Arapça kelimelerin ortak bir kökten çekimlenerek türetildiğini kavrar.

- 11.3.1.2. Kelimelerin yapısındaki asli ve zait harfleri ayırt eder.
Verilen örnek cümlelerde aynı kökten türemiş kelimelerin bulunmasına dikkat edilmelidir.

11.3.2. Arapça Asıllı Çekimli Kelimeleri Okuma

- 11.3.2.1. Zait harflerin kelime türetmede kullanıldığını kavrar.
11.3.2.2. Arapça asıllı kelime örneklerini vezinlerine dikkat ederek okur.
a) Sülasî mücerret mastarlar, mezidün fih mastarlar ve bunların ism-i fail ve ism-i mefulleri okutulmalıdır.
b) Vezinler, kavramsal bir yaklaşımla ele alınmamalı; söz konusu vezinlerin sadece okuma ve anlamlandırmaya katkısı üzerinde durulmalıdır.
11.3.2.3. Vezni aynı olan kelimelerdeki anlam benzerliğini kavrar.

11.3.3. Osmanlı Türkçesinde Farsça Asıllı Kelimeleri Okuma

- 11.3.3.1. Ön ve son ek almış Farsça asıllı kelimeleri okur.
11.3.3.2. Farsça asıllı yalın ve fiilden türemiş isimleri okur.
11.3.3.3. Farsça asıllı yalın ve fiilden türemiş sıfatları okur.
Farsça fiilden türemiş isim ve sıfatların fiilden türediğine değinilmemelidir.

11.4. OSMANLI TÜRKÇESİNDE ARAPÇA-FARŞÇA KELİME GRUPLARI VE KEMİYET

Ünite konuları verilirken;

- a) Örnek kelime ve tamlamaları vermek için tablolardan yararlanılmalı,
b) Türkçe kelime grupları (isim ve sıfat tamlamaları) ve Türkçe kelimelerin nicelikleri konusu hatırlatılmalı,
c) Konular, içinde örnek kelime ve tamlamaların geçtiği cümlelerle desteklenmeli,
d) Anlamı bilinmeyen kelimelerle ilgili lügat çalışması yaptırılmalıdır.

11.4.1. Arapça ve Farsça Tamlamalar

- 11.4.1.1. Arapça ve Farsça yapıtlı tamlamaları birbirinden ayırt eder.
11.4.1.2. Arapça ve Farsça yapıtlı tamlamaları okur.
11.4.1.3. Arapça ve Farsça yapıtlı tamlamaları günümüz Türkçesine aktarır.
11.4.1.4. Kelime grubu içinde yer alan Arapça asıllı edat ve zarfları okur.
11.4.1.5. Arapça asıllı zarf ve edatların yer aldığı kelime gruplarını günümüz Türkçesine aktarır.

11.4.2. Arapça ve Farsça Asıllı Kelimelerde Kemiyet

- 11.4.2.1. Teklik ve çokluk ifade eden Arapça ve Farsça kelimeleri tanıır.
a) Arapça kelimelerin müfret, tesniye ve cem şekilleri örnek kelimeler aracılığıyla verilmelidir.
b) Mükesser çokluk vezinleri için örnek kelimelerin yer aldığı müstakil bir tablo oluşturulmalıdır.
c) Salim çokluklarda dişilik ve erkeklik özelliklerine değinilmelidir.
d) Farsça kelimelerde çokluk konusu "-an" eki almış kelime örnekleriyle sınırlandırılmalıdır.
11.4.2.2. Teklik ve çokluk ifade eden Arapça ve Farsça kelimeleri okur.

11.5. OSMANLI TÜRKÇESİNDE EL YAZISI (RİKA) METİNLER

Bu ünitenin işlenişinde; farklı okuma (sesli, sessiz, paylaşarak okuma vb.) ve dinleme/ izleme (katılımsız, eleştirel, seçici vb.) teknikleri kullanılmalıdır.

11.5.1. Seçme Okuma Metinleri

11.5.1.1. Rika hattıyla yazılmış metinleri okur.

a) *Okuma hızının artırılmasına yönelik çalışmalar yapılmalıdır.*

b) *Osmanlı Türkçesiyle yazılmış eserlere ilgiyi artırmak ve öğrencilerde bu eserleri okumaya istek uyandırmak amacıyla rika harflerle yazılmış kitaplar okunmasına ilişkin yönlendirmeler yapılmalıdır.*

c) *Tanınmış şahsiyetlerin el yazısı örneklerine yer verilmelidir.*

11.5.1.2. Osmanlı Türkçesiyle yazılmış metinleri içerik bakımından değerlendirir.

Okunan metinleri anlamaya yönelik (metnin konusunu, ana fikrini, metindeki yardımcı fikirleri, içerdiği kültürel öğeleri ve değerleri bulma vb.) çalışmalara yer verilmelidir.

11.5.1.3. Bilmediği kelimelerin anlamını Osmanlı Türkçesi lügati kullanarak bulur.

Söz varlığını geliştirmek amacıyla Osmanlı Türkçesi lügati kullanma becerisini kazandırmaya yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

11.5.1.4. Metinlerdeki Arapça ve Farsça asıllı dil öğelerini belirler.

11.5.1.5. Osmanlı Türkçesiyle yazılmış metinleri okumaya istek duyar.

Öğrenciler, rika hattıyla yazılmış metinler bulmaları ve bu eserlerden bazı bölümleri seçip sınıfta okumaları konusunda teşvik edilmelidir.

11.6. HARF, KELİME VE CÜMLE YAZMA (RİKA)

Ünite konuları işlenirken gölgeli yazma çalışmalarının yanı sıra bakarak yazma etkinliklerine de yer verilmelidir.

11.6.1. Rika Harflerini Yazma

11.6.1.1. Osmanlı Türkçesindeki rika harflerini yazar.

Rika hattında harflerde birtakım değişiklikler yapıldığına dikkat çekilmeli, bu hattın kolay ve hızlı yazmak için geliştirildiği belirtilmelidir.

11.6.2. Rika Hattıyla Kelime ve Cümle Yazma

11.6.2.1. Türkçe, Arapça ve Farsça kelimeleri rika hattıyla yazar.

Yazılacak Arapça ve Farsça asıllı kelimelerin yaygın kullanılan kelimelerden olmasına özen gösterilmelidir.

11.6.2.2. Kısa ve basit cümleleri rika hattıyla yazar.

İstiklal Marşı'nın gölgeli yazıyla ve bakarak yazılması sağlanmalıdır.

11.6.2.3. Osmanlı Türkçesiyle yazmaya istek duyar.

Öğrenciler kendi kendine yazma çalışmaları yapmaları ve yazdıklarını sınıfta paylaşmaları konusunda teşvik edilmelidir.

OSMANLI TÜRKÇESİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI 12. SINIF ÜNİTE, KONU VE KAZANIMLARI

12.1. OSMANLI TÜRKÇESİNİN MEDENİYETİMİZDEKİ İZLERİ

12.1.1. Kültür ve Medeniyetimizde Osmanlı Türkçesinin Yeri

12.1.1.1. Kültür ve medeniyetimizin oluşumunda Osmanlı Türkçesinin rolünü açıklar.

a) *Osmanlı Türkçesinin bir medeniyet dili olduğu vurgulanmalıdır.*

b) *Osmanlı Türkçesiyle yazılmış eserlerin kültür ve medeniyetimiz açısından önemine değinilmelidir.*

c) *Alanında söz sahibi aydınların Osmanlı Türkçesi hakkındaki görüşlerine yer verilmelidir.*

12.1.2. Arşiv ve Kütüphanelerde Osmanlı Türkçesi

12.1.2.1. Osmanlı Türkçesiyle yazılmış eserlerin yer aldığı önemli arşiv ve kütüphaneleri tanıır.

Arşiv, kütüphane ve benzeri yerlerde bulunan Osmanlı Türkçesiyle yazılmış kültür varlıklarının korunması ve sahiplenilmesi gerektiği vurgulanmalıdır.

12.1.3. Hat Sanatı

12.1.3.1. Hat sanatının tarihî gelişimini açıklar.

Hat sanatının tarihçesi, gelişimi ayrıntıya girilmeden aktarılmalıdır.

12.1.3.2. Hat sanatında kullanılan malzemeleri açıklar.

Kalem, divit, hokka, kâğıt vb. hat malzemeleri hakkında bilgi verilmelidir.

12.1.3.3. Hat sanatının kültür ve medeniyetimizdeki önemini açıklar.

12.1.3.4. Türk Hat Sanatının önemli isimlerini tanıır.

a) *Şeyh Hamdullah, Ahmet Karahisari, Hattat Hafız Osman, Mustafa Rakım Efendi, Sami Efendi, Hamit Aytaç gibi önemli hat sanatçılarının kısa biyografilerine ve eserlerinden örneklere yer verilmelidir.*

b) *Verilen hat örneklerinde kullanılan dil, Türkçe olmalıdır. Ayet ve hadis örnekleri özgün diliyle verilebilir.*

12.2. HAT ÇEŞİTLERİ, ÇEVİRİ YAZI SİSTEMİ VE HARFLERİN SAYI DEĞERLERİ (EBCET)

12.2.1. Hat Çeşitleri (Nesih, Rika, Sülüs, Talik, Kûfi, Divani)

12.2.1.1. Hat çeşitlerini ayırt eder.

a) *Alfabenin bütün harflerini gösterecek şekilde seçilen kelime ve cümleler farklı hatlarla yazılmalı; öğrencilerin mukayese yaparak nesih, rika, sülüs, talik, kûfi, divani yazıları ayırt etmelerine imkân tanınmalıdır.*

b) *Diğer hat çeşitlerinin de isimleriyle birlikte gösterildiği bir tabloya yer verilmelidir.*

12.2.1.2. Hat sanatının estetik boyutunu açıklar.

Hat sanatından seçkin örneklere yer verilerek bunların estetik yönlerine (yazılan sözün güzelliği, harflerin dizilişi ve uyumu, istif, derinlik, zarafet, renklerin uyumu vb.) ilişkin görüş bildirmeleri sağlanmalıdır.

12.2.2. Çeviri Yazı Sistemi (Transkripsiyon Alfabeti)

12.2.2.1. Çeviri yazı sistemini tanıır.

a) *Çeviri yazı sisteminin daha çok akademik çalışmalarda kullanıldığı belirtilmelidir.*

b) *Çeviri yazıya aktarılmak üzere Osmanlı Türkçesiyle yazılmış örnek metinler verilmelidir.*

c) *Çeviri yazı sistemindeki işaretlemelerde farklılıklar olabileceği belirtilmelidir.*

12.2.3. Harflerin Sayı Değerleri (Ebcet)

12.2.3.1. Osmanlı Türkçesi alfabesindeki her harfin bir rakam karşılığı olduğunu kavrar. *Harflerin sayı değerlerinin tarih belirtmek için kullanıldığı örneklerle açıklanmalıdır.*

12.3. TÜRKÇELEŞMİŞ ARAPÇA VE FARŞÇA KELİMELERİN OKUNUŞU

Ünite konularının işlenişinde;

a) Örnek kelimeler verilirken tablolardan yararlanılmalı,

b) Arapça ve Farsça asıllı kelimelerin geçtiği örnek cümlelere yer verilmeli,

c) Arapça ve Farsça asıllı kelimelerle ilgili lügat çalışması yaptırılmalıdır.

12.3.1. Osmanlı Türkçesinde Arapça Asıllı İsimler

12.3.1.1. Osmanlı Türkçesinde Arapça asıllı camit ve müştak isimlerin kullanıldığını kavrar.

12.3.1.2. Arapça asıllı camit isim örneklerini okur.

12.3.1.3. Arapça asıllı müştak isim örneklerini vezinlerine dikkat ederek okur.

a) *Konu, kavramsal bir yaklaşımla ele alınmamalı; vezinlerin sadece okuma ve anlamlandırmaya katkısı üzerinde durulmalıdır.*

b) *Müştak isimlerden ism-i fail ve ism-i mefulün 11. sınıf düzeyinde verildiği dikkate alınarak diğer müştak isimler okutulmalıdır.*

12.3.2. Farsça Asıllı Zarflar ve Birleşik Kelimeler

12.3.2.1. Osmanlı Türkçesinde kullanılan Farsça asıllı zarfları ve birleşik kelimeleri tanıır.

12.3.2.2. Farsça asıllı zarfları ve birleşik kelimeleri okur.

12.4. TAKVİM BİLGİSİ, SAYILAR, KALIPLAŞMIŞ İFADELER

12.4.1. Osmanlı Türkçesinde Sayılar ile Gün ve Ay Adları

12.4.1.1. Osmanlı Türkçesinde kullanılan Arapça ve Farsça sayı adlarını okur.

a) *Arapça ve Farsça sayılar verilirken Türkçe sayı adları da verilmelidir.*

b) *Sayı adları verilirken tablolardan yararlanılmalıdır.*

c) *Yaygın kullanılan sayı adlarının geçtiği örnek cümlelere yer verilmelidir.*

12.4.1.2. Osmanlı Türkçesinde kullanılan Arapça ve Farsça gün adlarını okur.

a) *Arapça ve Farsça gün adları verilirken Türkçe gün adları da verilmelidir.*

b) *Gün adları verilirken tablolardan yararlanılmalıdır.*

c) *Yaygın kullanılan gün adlarının geçtiği örnek cümlelere yer verilmelidir.*

12.4.1.3. Osmanlı Türkçesinde kullanılan Arapça ay adlarını okur.

a) *Ay adları verilirken tablolardan yararlanılmalıdır.*

b) *Ay adlarının geçtiği örnek cümlelere yer verilmelidir.*

12.4.2. Arapça ve Farsça Kalıplaşmış İfadeler

12.4.2.1. Osmanlı Türkçesinde kullanılan Arapça ve Farsça kalıplaşmış ifadeleri okur.

a) Yaygın kullanılan Arapça ve Farsça kalıplaşmış ifadeler seçilmelidir.

b) Arapça ve Farsça kalıplaşmış ifadelerin geçtiği örnek cümlelere yer verilmelidir.

12.4.3. Hicri ve Rumi Takvim

12.4.3.1. Hicri ve Rumi takvim sistemlerini tanır.

Teşrinievvel, teşrinisani, kânunuevvel ve kânunusani aylarının Rumi takvimin ayları olduğuna değinilmelidir.

12.4.3.2. Rumi, miladi, hicri yılları birbirine dönüştürür.

a) Önemli olayların (Osmanlı Devleti'nin kuruluşu, İstanbul'un fethi, Cumhuriyet'in ilanı vb.) hicri veya Rumi tarihleri verilmeli ve bu tarihlerin yıl olarak miladiye dönüştürülmesi istenmelidir.

b) Miladi yıllar verilmeli (içinde bulunulan yıl, öğrencilerin kendi doğum tarihleri, Çanakkale Zaferi'nin kazanıldığı yıl vb.) ve bu yılların hicri veya Rumi yıllara dönüştürülmesi sağlanmalıdır.

12.5. OSMANLI TÜRKÇESİYLE YAZILMIŞ ESERLER VE HAT SANATI ÖRNEKLERİ

Ünite konuları işlenirken;

- Osmanlı Türkçesi ile yazılmış örneklerin zorluk derecesi, seviyeye uygunluğu ve hattı göz önünde bulundurularak yeni Türk alfabesine aktarılmış biçimlerine yer verilmeli,
- Farklı okuma (sesli, sessiz, paylaşarak okuma vb.) ve dinleme-izleme (katılımsız, eleştirel, seçici dinlenme vb.) teknikleri kullanılmalı,
- Örnek eserler verilirken hat çeşitliliği sağlanmalıdır.

12.5.1. Osmanlı Türkçesinde Matbu ve Yazma Eserler

12.5.1.1. Yazma eserlerin şekil özelliklerini açıklar.

12.5.1.2. Osmanlı Türkçesiyle yazılmış yazma eser örneklerini okur.

12.5.1.3. Osmanlı Türkçesiyle yazılmış matbu eser örneklerini okur.

Osmanlı Türkçesiyle yazılmış eserlere ilgiyi artırmak ve öğrencilerde bu eserleri okumaya istek uyandırmak amacıyla millî ve manevî değerleri içeren müstakil eserler okunmasına ilişkin yönlendirmeler yapılmalıdır.

12.5.1.4. Osmanlı Türkçesiyle yazılmış metinleri içerik bakımından değerlendirir.

Okunan metinleri anlamaya yönelik (metnin konusunu, ana fikrini, metindeki yardımcı fikirleri, içerdiği kültürel öğeleri ve değerleri bulma vb.) çalışmalara yer verilmelidir.

12.5.1.5. Metinlerde sözü edilen değerleri, yaşadığı toplumun değerleriyle karşılaştırır.

12.5.1.6. Anlamalarını bilmediği kelimeleri Osmanlı Türkçesi lügatinden bulur.

Söz varlığını geliştirmek amacıyla Osmanlı Türkçesi lügati kullanma becerisini kazandırmaya yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

12.5.1.7. Metinlerdeki Arapça ve Farsça asıllı dil öğelerini belirler.

12.5.1.8. Osmanlı Türkçesiyle yazılmış metinleri okumaya istek duyar.

Öğrenciler, Osmanlı Türkçesiyle yazılmış müstakil eserler bulmaları, bu eserleri okuyup tanıtmaları ve söz konusu eserlerden bazı bölümler seçip sınıfta okumaları konusunda teşvik edilmelidir.

12.5.2. Osmanlı Türkçesinde Resmî Belgeler

12.5.2.1. Osmanlı Türkçesi ile yazılmış resmî belgelerin genel özelliklerini açıklar.

12.5.2.2. Osmanlı Türkçesiyle yazılmış resmî belge türlerini ayırt eder.

Resmî belgeler ferman, buyruldu, mektup, tapu senedi, arzuhal, vakfiye ve fetva ile sınırlandırılmalıdır.

12.5.2.3. Osmanlı Türkçesi ile yazılmış resmî belgeleri okur.

a) *Seviyeye uygun, dil yönüyle sade ve anlaşılması kolay belge örnekleri tercih edilmelidir.*

b) *Belgelerin, yeni Türk alfabesine aktarılmış biçimleriyle karşılaştırılarak okunması sağlanmalıdır.*

12.5.3. Levha, Kitabe ve Hat Sanatının Diğer Örnekleri

12.5.3.1. Nesih, rika, sülüs, talik, kûfi, divani hatların kullanıldığı yerleri açıklar.

a) *Nesih, rika, sülüs, talik, kûfi, divani hatlar kısaca tanıtılmalı ve bu hatların kullanıldığı eser ve alanlar ayrıntıya girilmeden verilmelidir.*

b) *Siyakat hattı örneğine yer verilmeli ve bu hattın kullanım alanıyla ilgili açıklama yapılmalıdır.*

12.5.3.2. Levha, kitabe ve diğer hat örneklerini ayırt eder.

Öğrenciler, sanal ortamda levha, kitabe ve diğer hat örnekleriyle bir koleksiyon oluşturmaları konusunda teşvik edilmelidir.

12.5.3.3. Levha, kitabe ve diğer hat örneklerini okur.

a) *Seviyeye uygun, dil yönüyle sade ve anlaşılması kolay levha, kitabe ve diğer hat örnekleri tercih edilmelidir.*

b) *Levha, kitabe ve diğer hat örneklerinin yeni Türk alfabesine aktarılmış biçimleriyle karşılaştırılarak okunması sağlanmalıdır.*

12.6. RİKA HATTIYLA OSMANLI TÜRKÇESİ YAZMA

12.6.1. El Yazısıyla Kelime ve Cümle Yazma

12.6.1.1. Konuşma dilindeki kelimeleri ve kısa cümleleri rika hattıyla yazar.

12.6.2. El Yazısıyla Metin Yazma

12.6.2.1. Kısa ve basit metinleri rika hattıyla yazar.

a) *Türk edebiyatının seçkin eserlerinden alınmış kısa paragraflar yazdırılmalıdır.*

b) *Öğrenciler, Osmanlı Türkçesi alfabesiyle özlü sözler defteri tutmaları konusunda teşvik edilmelidir.*

12.6.2.2. Osmanlı Türkçesiyle yazmaya istek duyar.

Öğrencilerin Osmanlı Türkçesiyle paragraf yazmaları teşvik edilmeli ve yazdıklarını sınıfta paylaşmaları sağlanmalıdır.